

Mælkeribruget i Danmark 1910.

Af Professor *B. Boggild.*

For at bedømme Aaret 1910 rigtigt, hvad det danske Mælkeribrug angaar, maa det erindres, at Høsten 1909 var sen og besværlig. Efteraaret var regnfuldt og ustadigt, saa at store Dele af Afgrøderne blev daarlig bjærget, og i November kom der pludselig nogle Dages Frost, der foranledigede, at en stor Del af de endnu ikke nedkulede Roer blev i væsentlig Grad beskadigede, samtidig med at ogsaa en Del Roer frøs i Kulerne, fordi disse ikke kunde blive dækkede hurtigt nok. — Trods den i og for sig anselige Fodermængde blev det derfor ret vanskeligt for de fleste danske Landmænd at faa Køerne godt fodrede i Vinteren 1909—10. Foderets mindre gode Kvalitet foranledigede, trods Brugen af Kraftfoderet, at Mælkeydelsen Landet over gennemgaaende var utilfredsstillende i Vinterhalvaaret, og Smøreksporten, særlig i Januar Kvartal, blev da ogsaa væsentlig mindre end de tre foregaaende Aar. At Foderets daarlige Tilstand ogsaa var skæbnesvanger for Smørrets Kvalitet, var jo ikke underligt; men mærkelig nok blev Smørpriserne ved at være høje hele Vinteren igennem.

I Henseende til Foderets Udøjhed var det heldigt, at Vinteren var mild, og at Foraaret kom tidligt, saa at Køerne kunde komme ud allerede i Begyndelsen af Maj,

men for Smørproduktionen i Sommerhalvaaret, som fulgte efter, var det misligt, at Vinteren blev saa isfattig, at der kun blev daarlig Lejlighed til at bjærge Is, og mange Folk maatte senere fortryde, at den store Mængde Sne i Slutningen af Januar, der standsede Jærnbantogene og besværliggjorde Mælkekørselen, ikke var blevet benyttet til at fylde i Ishusene; thi Februar og Marts gav slet ingen Is, og hvem der ikke i Slutningen af Januar havde benyttet Muligheden for at faa Ishusene fyldte, maatte for største Delen*) undvære Nytten af disse hele den varme Sommer igennem.

Som karakteristisk for Vinteren kan det ogsaa nævnes, at det ikke var Isen, som lagde Hindringer i Vejen for Smøreksporens Regelmæssighed, men snarere Vandet, idet Storm og Højvande den 3. Decbr. ødelagde Banen mellem Esbjerg og Bramminge, hvor Broen over Sneum Aa først atter blev farbar lige før Nytaar, saaledes at Trafikken paa dette Sted var i væsentlig Grad hindret i 3—4 Uger.

At der ikke blev bjærget Is i Begyndelsen af Februar, skyldtes for en stor Del den Omstændighed, at den i Dagene 20.—24. Januar dannede Is i Snestormen den 25. Januar blev dækket med Sne, som mange Steder hindrede Isen i at blive tyk nok til at bære Folkene, og da denne Sne omsider smeltede, var ogsaa Isen smeltet, og senere fik vi ikke mere Frost nok til at danne ny Is. — Slutningen af Februar og Begyndelsen af Marts var meget milde med næsten foraaarsagtig Sol, og i Slutningen af Marts gav Folk sig til at saa; thi Jorden var bekvem. — Landbohøjskolens Mark var tilsaaet den 1. April.

De mange tomme eller kun delvis fyldte Ishuse foranledigede vel nok, at man enkelte Steder skyndte sig at

*) Forstanderen paa Ladelund og enkelte andre havde bjærget Is allerede i Frostperioden midt i Novbr., men den Gang mente jo de fleste Folk, at der nok senere kunde blive Lejlighed til at bjærge Is; nu maatte der hænges i med Roerne og andet Efteraarsarbejde.

faa indrettet Køleanlæg, men for Flertallet af de danske Mælkerier kunde der jo ikke være Mulighed for at faa saadanne færdige inden Sommeren, selv om Pengene var blevne bevilgede paa en ekstraordinær Generalforsamling, og det var derfor meget betimeligt, at Formanden for Fyns Mejeriforening, *Rasmus Nielsen*, Kirkeby, i Fyns Stifts Landbrugstidende for 23. April tilbød fynske Mælkerier at skaffe indført norsk Is frit i fynsk Havn for 12—13 Kr. pr. Ton. — Indførselen blev dog ikke til noget; thi der meldte sig kun ét Mælkeri, og saa maatte Sagen opgives. — Helt uden praktisk Resultat blev det derimod ikke, at Aktieselskabet »De forenede Bryggerier« i København i Marts tilbød Mælkerierne kunstig Krystalis til en Pris af 14 Kr. pr. 1000 kg frit paa Bane i København, saafremt Isen maatte leveres inden 1. Maj og en lidt højere Pris ved senere Levering. — I Sommerens Løb blev der til 10 Mælkerier leveret 95,000 kg Krystal Is, medens der formodes at være leveret et maaske lignende Kvantum fra Nørrebros Isværk.

Det milde Vejr i Marts og April havde været gunstigt for Udviklingen af Græs og Kløver, saaledes at der blev god Græsning til Køerne allerede ved Maj Maanedes Begyndelse, og Udbindingen fandt derfor Sted et Par Uger tidligere end almindeligt; men noget hen i Maj Maaned blev Vejret koldt nok baade for Køerne og Græsvæksten. — I Juni blev Vejret forholdsvis varmt og tørt, saa at baade Græs og Kløver kom tidlig i Blomst. Mængden af Agerhø blev ingenlunde saa stor, som der i Begyndelsen af Maj havde været Udsigt til, og efter Midten af Juni begyndte Græsningen at blive sparsom nok for Køerne. — Heldigvis kom der en god Regnperiode ved St. Hansdags-tid, saaledes at der igen kom Vækst i Afgrøderne, og i de fleste Egne blev Sommergræsningen derefter ret god.

Den forholdsvis rigelige Regn i August og September, der forsinkede Høstarbejdet, gav stadig mere og mere Græs, saaledes at Efteraarsgræsningen mange Steder blev ligefrem overdaadig. — Resultatet blev, at den første Del

af Sommerhalvaaret gav en ret billig omend ikke stor Produktion af Mælk, hvorimod den sidste Del af Sommeren gav en baade stor og billig Produktion; men desværre blev jo Smørrets Kvalitet, som allerede omtalt i Artiklen om Danmarks Smørekspport, for mange Mælkeriers Vedkommende utilfredsstillende, saaledes at Kunderne i England klagede over Smørret, og den store Produktion kunde ikke finde Afsætning uden til en forholdsvis lav Pris.

Tabel I.
Danmarks Overskuds-Indførsel i Mill. Kilogram af

Landbrugsaar	Kornvarer*) uformalede og formalede	Oliekager og Oliekagemel	Klid og Majs- glutenfoder	Til- sammen
1904—1905	634.2	397.5	65.1	1096.8
1905—1906	792.3	364.7	64.9	1226.9
1906—1907	730.8	448.6	59.8	1239.2
1907—1908	572.5	404.5	55.3	1032.3
1908—1909	610.3	481.9	63.4	1155.6
1909—1910	682.5	432.0	46.5	1161.0

Som Gennemsnit for hele Landbrugsaaaret blev Smørprisen dog særdeles god, nemlig tæt op imod 103 Øre pr. Pd., og Smørmængden kom kun til at staa tilbage for 1908—09, men ingenlunde for 1907—08 og alle tidligere Aar, hvortil kommer, at ualmindelig høje Flæskepriser hele Aaret igennem gjorde Svineholdet meget rentabelt.

Hvad dernæst Udgiften til Kraftfoderet angaar, saa gjorde en forholdsvis lav Pris paa russisk Byg Flæskeproduktionen yderligere fordelagtig, medens ret høje Pri-

*) En betydelig Del heraf anvendes vel i Bagerier, Brænderier og Bryggerier; men da Mængden heraf ikke kan opgives, anføres her den samlede Overskuds-Indførsel.

ser paa Oliekager foranledigede, at mange Landmænd indskrænkede Forbruget af Bomuldsfrøkager og Solsikkekager, medens de nye, forholdsvis billige Soyakager tiltrak sig forøget Opmærksomhed. — Bomuldsfrøkager og Solsikkekager, der i 1909 havde kostet 7.0 og 6.4 Øre pr. Pd., kostede i 1910 7.3 og 6.7 Øre pr. Pd., medens Soyakagerne neppe kostede 6 Øre pr. Pd.

Af Tabel I fremgaar det, at der i Landbrugsaaaret 1909—10 er indført mere Korn, men mindre Oliekager og Klid end i 1908—09, og at der for alle tre Sorter tilsammen er indført noget mere i 1910 end i 1909, men dog væsentlig mindre end i Aarene 1905—06 og 1906—07. — Iøvrigt skal det kun bemærkes, at til Overskuds-Indførselen af Oliekager i 1909—10 burde egentlig lægges det ikke ubetydelige Forbrug i en Del af det sidste Landbrugsaar af de nye danske Soyakager, hvilket formentlig kan anslaaes til 5 à 10 Mill. kg.

Vil vi dernæst undersøge Regnskaberne fra nogle enkelte Andelsmælkerier, kan vi i Aar atter benytte de samme 4 Mælkeriers Regnskaber, som nu i flere Aar velvillig har været stillede til Raadighed.

Det fynske Andelsmælkeri, hvis Regnskab har været omtalt i de 6 foregaaende Aarsberetninger, har i Aaret 1. Novbr. 1909—31. Oktober 1910 havt ialt 8,588,180 Pd. Sødmeik, hvilket er en Stigning af 312,000 Pd. Mælk, og næsten hele denne Stigning falder paa Sommerhalvaaret. — Om Koholdets Størrelse skriver Bestyreren, at ved en nøjagtig Optælling hos samtlige 255 Andelshavere har det vist sig, at der modtages Mælk fra ialt 1497 Køer, saaledes at det Antal, 1250, der blev opgivet sidste Aar, og som var fundet ved en Tælling for nogle Aar siden, utvivlsomt har været for lille for Aaret 1909. — Snart en og snart en anden Andelshaver faar en Ko mere, uden at der agtes paa, at det samlede Koantal vokser. Først ved

en nøjagtig Optælling samtidig hos alle Andelshavere er Stigningen bleven konstateret, og den svarer jo iøvrigt ret godt til den Stigning i hele Landets Koantal, der ved sidste Kvægtælling blev paavist at have fundet Sted siden 1903.

Gennemsnitsprisen for Smør har her været 101.8 Øre pr. Pd., hvilket er 3.3 Øre pr. Pd. mere end Aaret før; men Forbruget til 1 Pd. Smør, der i de to nærmest foregaaende Aar har været henholdsvis 25.30 og 25.86, har i Aar været 25.63, altsaa stigende i Sammenligning med 1909, men dog mindre end i 1908*). — Om Smørproduktionen skriver Bestyreren, at det har været en stor Ulempe for Smørrets Behandling i den varme Sommer kun at have Sne til Raadighed, der tilmed var meget uren, idet den var taget fra Driver, som var blæst sammen over alle Marker og Veje.

Der er blevet ostet 145,000 Pd. Sødsmælk og 755,000 Pd. Skummetmælk og Kærnemælk, og der er blevet solgt Ost for 14,200 Kr. — Prisen til Grosserereren har været 4 Øre mindre pr. Pd. end i 1909. — Leverandørerne ønsker ikke Osteproduktionen udvidet, idet de har Brug for Mælken til Kalve og Grise.

Det samlede Resultat bliver, at Andelshavernes Nettoindtægt pr. 1000 Pd. Sødsmælk hjemme ved Stalddøren, der i 1907, 1908 og 1909 var henholdsvis 35 Kr. 13 Øre, 37 Kr. 65 Øre og 36 Kr. 51 Øre, nu i 1910 har været 37 Kr. 13 Øre, samtidig med at Skummetmælk, Kærnemælk og Valle er leveret frit tilbage. — Gennemsnittet af de tre nævnte Tal for de tre foregaaende Aar er 36 Kr. 50 Øre, og 1910 ses saaledes at være væsentlig bedre end Gennemsnittet for de tre foregaaende Aar og kan følgelig karakteriseres som b e d r e e n d e t M i d d e l a a r.

*) Ved Regnskabsaarets Begyndelse blev der indlagt en ny 12 Hestes Marschall's Dampmaskine, hvorved er opnaaet en mindre Udgift til Kul i Aarets Løb af ca. 800 Kr., hvilket er ca. en Fjerdedel af, hvad Maskinen kostede. — Det er daarlig Økonomi at benytte udslidte Maskiner!

Det samme store, meget mønsterværdige jyske Andelsmælkeri med stor Osteproduktion, som har været omtalt hvert Aar siden 1894, har i Aar indsendt omstaaende Regnskab for Tiden 29. Oktbr. 1909—3. Novbr. 1910.

Mælkemængden, der i 1908 og 1909 var 9,093,686 Pd. og 9,280,060 Pd., har nu været 9,129,892 Pd., — altsaa mindre end i 1909, men større end i 1908 og alle foregaaende Aar. Og Bestyreren, som har forestaaet Mælkeriet i over 25 Aar, skriver herom, at Mælkemængden for hele Aaret vel er sunken lidt, men dog ikke nær saa meget, som man skulde have ventet efter den lille Vinterproduktion.

Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør, der i 1907, 1908 og 1909 var henholdsvis 25.50, 25.80 og 25.55, har i 1910 været 25.77 og angives ligeledes at have været højere i 1910 end i 1909 paa alle de omliggende Mælkerier. — Driftsudgiften pr. 1000 Pd. Mælk, der i 1908 og 1909, i hvilke Aar Mælkeriet blev ombygget, var henholdsvis 400 og 439 Øre, har i 1910 kun været 366 Øre. — Smørrets Salgspris, der i 1909 paa dette Mælkeri kun var 97.33 Øre pr. Pd., har i 1910 været 104.30 Øre, hvortil maa bemærkes, at dette gode Resultat skyldes den Omstændighed, at Mælkeriet for hele Tidsrummet 1. April—3. Novbr. har solgt Fløden over Grænsen.

Ost e p r o d u k t i o n e n har derimod været mindre tilfredsstillende. — Som det vil erindres, havde den været meget fordelagtig i 1908, mindre gunstig i 1909 og nu karakteriserer den meget erfarne Bestyrer den endog som delvis slaaet fejl, idet Aaret jo har været endnu vanskeligere, hvad Handelen angaar, end Aaret forud, og særlig uheldig var det for det store Ostelager, at der var blevet samlet for lidt Is, saaledes at Isen slap op allerede den 17. Juli, hvorefter det ikke altid var muligt at levere Kunderne den sædvanlige gode Kvalitet af Ost. — En Tid af Aaret maatte man her som paa mange andre Mælkerier nøjes med en noget mindre Pris end sædvanlig, fordi Lagrene fyldtes, og Produktionen var større end Salg og

UDGIFTER

paa et jysk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion.

	Ialt Kroner	Øre pr. 1000 Pd. Mælk
Kørsel af Mælk	11516.31	126.1
Kul	3772.45	41.3
Smørfarve, Pergament m. m.	1114.31	12.2
Is	82.25	0.9
Olie	250.00	2.7
Lønninger	6347.76	69.5
Salt, Farve, Løbe, Kalk m. m.	2062.13	22.6
Inventarets Vedligeholdelse	2559.38	28.0
Bygningernes Vedligeholdelse	639.75	7.0
Mælkevoغنenes Vedligeholdelse	1699.88	18.6
Regnskabsbøger, Porto, Rejser m. m.	571.52	6.3
Andre Udgifter	904.96	9.9
Renter og Afdrag	6608.99	72.4
Ialt...	38129.69	417.5

INDTÆGTER

paa et jysk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion.

Salg af 314911 $\frac{1}{2}$ Pd. Smør (à 104.30 Øre)	328451.80 Kr.
— - 217516 - Ost	72606.12 —
Andelshaverne 5660777 Pd. Skum- og Kærnemælk.	56607.77 —
— 2839157 - Valle	7097.89 —
Detailsalg af Mælk og Fløde	5972.06 —
Andre Indtægter	97.90 —
Ialt...	470833.54 Kr.

Der er ialt indvejet 9129892 Pd. nymalket Mælk, alt-
 saa er Mælken udbragt i 5.15 Øre pr. Pd.
 Der er udbetalt til Andelshaverne for Mælk 351360 Kr.
 54 Øre, alttaa 3.85 — —

Forskel 1.30 Øre pr. Pd.
 Driftsudgift 0.42 — —

Overskud ... 0.88 Øre pr. Pd.

Hjemmeforbrug. — Der blev ostet ialt 925,435 Pd. Sød­mælk, 1,906,777 Pd. Skummetmælk og 87,732 Pd. Kærne­mælk, hvorhos der, som omstaaende Regnskab udviser, er solgt Ost for 72,606 Kr. 12 Øre og Valle for 7097 Kr. 89 Øre. — Aaret begyndte med et Lager af 69,000 Pd. Ost og slutter med 79,000 Pd.

Det endelige Resultat bliver, at hvert Pd. Mælk er ud­bragt i en Nettopris af $3.85 + 0.88 \text{ Øre} = 4.73 \text{ Øre}$, altsaa en Nettopris af 18,92 Øre pr. Kande hjemme paa Produktionsstedet hos hver af de 256 Andelshavere, idet som Regnskabet viser, Skummetmælk og Kærnemælk be­regnes til 1 Øre pr. Pd., idet dog ingen behøver at modtage mere, end hvad han selv ønsker. — I 1909 var den op­naaede Nettopris 18.36 Øre pr. Kande, altsaa 0.56 Øre pr. Kande mindre end nu i 1910; men i 1908, Aaret med høj Smørpris og udmærket Osteafsætning, var den 19.28 Øre, — en Rekordpris, som kun vil kunne naas igen under meget gunstige Forhold.

Det vestjyske Andelsmælkeri, hvis Regn­skab har været omtalt i de foregaende 9 Aarsberetninger, har i Tiden fra 28. Oktbr. 1909 til 27. Oktbr. 1910 indvejet 10,054,131 Pd. Sød­mælk, lidt mere end i 1909, da der blev indvejet 10,053,873 Pd. — For Sammenligningen med de tidligere Aars Regnskaber maa det erindres, at der i 1908 ved en 10aarig Periodes Afslutning udtraadte 44 An­delshavere, medens der blev 306 Andelshavere tilbage med 2290 Køer, og disse Andelshavere er bundne til Mælkeriet indtil 1918. — Koantallet blev i 1910 optalt til 2220, men Bestyreren mener, at det kun er en tilfældig Nedgang. — Om Aarets Mælkemængde skriver han, at det gode Resul­tat skyldes den ualmindelig gode Sommer; thi Vinterhalv­aaret gav ca. 3000 Pd. mindre daglig Mælk end i 1908—09, men Sommerhalvaaret gav fuldtud en tilsvarende Stigning i Sammenligning med det foregaaende Aar.

Endvidere skriver han, at Bremseudhalingen fort­­sættes til almindelig Tilfredshed. Det viser sig, at Brem­serne kan udryddes, hvor der ingen Bremser tilføres med

UDGIFTER
paa et vestjysk Andelsmælkeri.

	Ialt Kroner	Ore pr. 1000 Pd. Mælk
Kørsel af Mælk	23652.47	235.2
— - Kul og Smør	280.33	2.8
Lønninger	5687.87	56.6
Brændsel	3058.41	30.4
Is	160.00	1.6
Dritler og Pergament	5204.48	51.7
Olie	166.03	1.6
Salt, Farve, Papir og Rengøringsartikler	945.61	9.4
Vedligeholdelse af Bygning og Vej	604.27	6.0
— - Inventar	1155.72	11.5
Skat, Renter og Afdrag	2356.73	23.6
Andre Udgifter	3414.45	34.0
Ialt...	46686.37	464.4

INDTÆGTER
paa et vestjysk Andelsmælkeri.

382797 Pd. Smør (à 102.39 Ore)	391972.01 Kr.
9643248 - Sk.- og Kærnem. til Andelsh. à 1/2 O. p. Pd.	48235.60 —
51326 - — - — i Detail à 1 Ore pr. Pd.	513.26 —
19885 - Ost à 1 Ore pr. Pd.	198.85 —
Affaldsmælk	176.95 —
Andre Indtægter	1180.78 —
Ialt...	442277.45 Kr.

Der er ialt indvejet 10054131 Pd Sødsmælk, som er
udbragt i 4.398 Ore pr. Pd.
Der er udbetalt Andelshaverne for Mælk 391707 Kr.
49 Ore, altsaa 3.895 — —

Forskel 0.503 Ore pr. Pd.
Driftsudgift..... 0.464 — —

Overskud ... 0.039 Ore pr. Pd.

indkøbt Kvæg. — I syv Aar har Mælkeriet nu betalt et Par Mand for om Foraaret at gaa rundt, efterse samtlige Kvægbesætninger og udhale alle Oksebrenselarver, hvorved opnaas, at Kvæget ikke bisser, som det tidligere har gjort, men uforstyrret fortsætter Græsning og Drøvtygning.

Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør har her været 26.26, hvilket jo er en betydelig Opgang fra 25.77 i 1909, men tidligere har det jo været meget større, her, ligesom paa de fleste andre Mælkerier i Vestjylland. — Driftsudgifterne pr. 1000 Pd. Mælk er steget fra 433 til 464 Øre, hvortil Bestyreren bemærker, at Stigningen skyldes dels, at Mælkekørselen stadig bliver dyrere, og dels en Brøndboring i Begyndelsen af Aaret, som kostede 2775 Kr., men hvorved man fik en kraftig artesisk Kilde, der sætter Vandet næsten til Loftet, og som var til stor Nytte ved Flødens Afkøling hele Sommeren igennem, saaledes at den daarlige Blanding af Is og Sne, der var blevet samlet i Slutningen af Januar, varede ved indtil Begyndelsen af Oktober.

Som en medvirkende Aarsag til de ret store Driftsudgifter maa det nævnes, at Andelshaverne her har Adgang til at faa kogt Kartoffler ; og der har været kogt c. 300 Læs.

Smørprisen er her stegen fra 97.7 Øre til 102.4 Øre pr. Pd.; — men har altsaa ikke været fuldt saa høj som i 1908, da den var 103.1. — Som sædvanlig har Osteproduktionen her kun været lille. Der ostes kun for de Andelshavere, som ønsker det, og de betaler 1 Øre pr. Pd. Ost, som produceres af deres Mælk. — Iøvrigt fordeles baade Skummetmælk og Kærnemælk til Andelshaverne, idet begge Dele beregnes til $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd.

Det endelige Resultat bliver, som omstaaende Regnskab udviser, at Nettoværdien, hvortil 1 Pd. Mælk er udbragt, er $3.895 + 0.039$ Øre = 3.934 Øre pr. Pd. eller 15.736 Øre pr. Kande, medens de tilsvarende Tal for 1907, 1908 og 1909 var henholdsvis 15.37, 15.98 og 15.43.

Det tredjestore jyske Andelsmælkeri, der omtales i Beretningerne for 1907, 1908 og 1909, har i

1910 indvejet 9.7 Mill. Pd. Mælk, hvilket er 0.1 Mill. Pd. mindre end i 1909. — Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør, der i de nævnte tre foregaaende Aar var 25.48, 25.18 og 25.28, har i 1910 været 25.93, altsaa en slem Stigning; men heldigvis er Smørprisen ogsaa stegen, nemlig fra 98.87 til 103.35 Øre pr. Pd.

Driftsudgifterne pr. 1000 Pd. Mælk er her gaaet ned fra 463 til 460 Øre; og her har Ismangel ikke foraarsaget Vanskeligheder, idet man har kunnet glæde sig over et for faa Aar siden erhvervet godt Køleanlæg, der sætter Bestyreren i Stand til altid at have et tilstrækkeligt Antal Isblokke til Raadighed ved Arbejdets Begyndelse tidlig om Morgen.

1 Pd. Sødsmælk er her udbragt i en Nettopris af 4.34 Øre, altsaa 17.36 Øre pr. Kande, medens Skummetmælk og Kærnemælk er leveret tilbage til 3 Øre pr. Kande. — I Aarene 1908 og 1909 var Nettoprisen henholdsvis 17.72 og 16.84 Øre.

Aarsregnskaberne paa de fire Mælkerier viser, at gennemgaaende har de haft en forholdsvis lille Mælkemængde om Vinteren, men til Gengæld har Sommeren givet saa meget mere end i 1909, at hele Aarets Mælkemængde er bleven omtrent som i 1909. — Smørprisen er for de fire Mælkerier gennemsnitlig stegen fra 98.1 til 103.0 Øre pr. Pd., men alle Mælkerierne har gennemsnitlig haft et højere Mælkeforbrug til 1 Pd. Smør i 1910 end i 1909. — Og endelig gælder det for alle fire Mælkerier, at Nettoindtægten af Mælken, trods det større Mælkeforbrug til 1 Pd. Smør, har været højere end i 1909, men ikke saa høj som i 1908.

Table II giver en Oversigt over Englands Indførsel af Smør i de sidste fem Aar. — Den samlede Indførsel ses at have været større i 1910 end i de tre foregaaende Aar, og ser man paa Tilførslerne fra de enkelte Lande, ses Mængden af Smør fra Rusland at have været aftagende i

Tabel II.
Englands Indførsel af Smør i Cwts.
 (1 Cwt. = 101.6 Pd. dansk).

Fra	1906	1907	1908	1909	1910
Rusland	606549	657649	651036	601712	584040
Sverige	182809	226740	284364	312142	345684
Danmark	1675761	1818811	1800169	1764027	1726091
Tyskland	10701	7297	2698	2944	3481
Holland	195366	168496	244346	148567	154537
Frankrig	319401	281306	394365	413306	361249
New Zealand	311672	313863	221395	278581	362674
Victoria	287190	288670	192901	180167	307929
N. S. Wales	180655	195289	138953	132708	217780
Queensland	77982	96685	67710	71744	113384
Kanada	190968	34753	43084	22522	16805
Forenede Stater	157312	1063	44333	693	756
Andre Lande	140898	118534	125467	133699	131129
Ialt	4337258	4210156	4210821	4062812	4325539

de sidste tre Aar, hvorimod Tallene for Sverige viser en regelmæssig og anselig Stigning. — Tilførselen fra Danmark naar omtrent samme Størrelse i 1910 som i 1909; men som det vil erindres, blev dette kun muligt ved den store Smørmængde om Sommeren og særlig om Efteraaret, der var saa meget større, som Vinterproduktionen havde været mindre. — Baade fra Holland og Frankrig var Tilførselen mindre i 1910 end i 1909; men helt anderledes fra de australske Kolonier. Tages disse samlede, viser det sig, at der fra Australien og New Zealand er tilført 338,000 C w t s. mere i 1910 end i 1909. — Fra Kanada og de forenede Stater i Amerika er Tilførselen derimod øjensynlig stærkt aftagende, og Aarsagen hertil er jo den, at Forbruget i Amerika i de senere Aar er tiltaget meget stær-

kere end Produktionen, saa der bliver mindre og mindre Smør tilovers til Udførsel. — I store Egne af Amerika er Smørret nu dyrere end i London.

For Osteproduktionen har 1910 været et særdeles vanskeligt Aar. — Allerede i 1909 havde Afsætningen været slæbende, saa at Lagrene fyldtes, og dette Forhold blev endnu værre i Vinteren og Foraaret 1910, hvortil saa kom den varme Sommer, der saa at sige fuldendte Elendigheden, hvor Bestyrerne stod ude af Stand til at beherske Temperaturen i Lagringslokalerne og uden Myndighed til at standse eller i hvert Fald stærkt indskrænke Produktionen. — Under saadanne Forhold er det som Regel endog for erfarne Bestyrere med gode Lokaler og en god Produktion rigtigst straks at være lydhør for Kundernes Kritik og nedsætte Prisen lidt, i hvert Fald for de almindelige Kvaliteter af Ost, der udbydes til nedsatte Priser fra mange andre Steder; thi det gælder om at holde fast paa Kunderne, at man ikke brænder inde med Ostene paa de overfyldte Lagre. — Fra alle Sider meddeles det da ogsaa, at Priserne i Sommer har været uregelmæssige og lave.

Vel var man allerede i Slutningen af 1909, som omtalt i sidste Aarsberetning, S. 253—54, fuldt klar over, at man maatte imødesee Overproduktion af Ost og daarlig Afsætning, og de meget høje Flæskepriser kunde have gjort det fordelagtigt for Andelshaverne at tage mere Mælk hjem til Opdræt af et forøget Antal Smaagrise, saaledes at Osteproduktionen kunde have været indskrænket til Egnens Forbrug. Men naar dette alligevel mange Steder ikke blev Tilfældet, saa var Aarsagen den, at Smaagrisene hele Aaret igennem var meget dyre (15—20 Kr. pr. Stk.). — Der var blevet slagtet for mange Søer, da Folk indskrænkede Svineholdene i Efteraaret 1908, og i 1909 havde man tøvet med atter at forøge Antallet af Søer i tilstrækkelig Grad. Og det maa derfor, særlig for adskillige Fællesmælkerier, betegnes ligefrem som et stort Gode, at der i

Begyndelsen af 1910 indtraadte et hidtil ukendt Begær fra Udlandet efter »K a s e i n«.

Det i de senere Aar ved ihærdige Anstrengelser og bedre Lokaler tilvejebragte solide Fremskridt i mange Mælkeriers Ostproduktion bestod, mener jeg, iøvrigt i 1910 en god Prøve. Mange Steder var det særdeles god Ost — langt bedre end tidligere Aar under lignende Forhold med Overproduktion og høj Sommervarme — man havde at sælge. I de mange københavnske Ostebutikker kunde man vel se nogle daarlige, men ogsaa mange meget vellykkede og smukke Oste; og der er for mig ingen Tvivl om, at Forbruget af dansk Ost af kvart, halvfed og næsten fuldfed Mælk er stigende. Et Vidnesbyrd i saa Henseende er Tallene i Tabel III.

Tabel III.
Danmarks Ind- og Udførsel af Ost
 i Tusinde Kilogram.

Landbrugsaar	Indførsel	Udførsel	Overskuds- Indførsel
1904—1905	922	96	826
1905—1906	851	377	474
1906—1907	874	718	156
1907—1908	759	115	644
1908—1909	818	127	691
1909—1910	640	240	400

Tabellen viser for Aaret 1910 en iøjnefaldende Nedgang i Indførselen og Opgang i Udførselen, saaledes at Tallet for Overskudsindførselen bliver næsten 300,000 kg mindre i 1910 end i 1909. Og hertil maa endog bemærkes, at Tallet for Udførselen i 1909 er for højt, idet det omfatter en Del »t ø r r e t O s t e m a s s e« (Kasein) fra Pasteur i Odense, medens Tallet for 1910 omfatter alene Ost, eftersom der siden Januar 1910 af Toldvæsenet er blevet sondret mellem Ost og Kasein.

Som et Tillæg til Omtalen af Osteproduktionen maa her omtales den ret pludselig fremkomne Produktion og Eksport af Kasein, som har fundet Sted i 1910. — Mange Gange tidligere har der snart paa Lolland, snart paa Fyn og andre Steder været eksperimenteret med Fremstillingen af Kasein, og mange Gange har udenlandske Fabrikanter været hos mig med Forespørgsel om gunstige Pladser for Anlæg af Kaseinfabrikker; men Sagen er hidtil altid strandet paa, at der kun kunde opnaas 1 Øre pr. Liter Mælk, og at der krævedes 10—20,000 Liter daglig til en Fabrik for at kunne garantere nævnte Pris. Men i Begyndelsen af Aaret 1910, samtidig med at mange Mælkerier var i Forlegenhed med de fyldte Ostekamre, blev der Efterspørgsel efter Kasein, først til 30 og senere til 32—33 Øre pr. Pd., hvilket, da der kan paaregnes 3 Pd. tør Kasein af 100 Pd. Centrifugemælk, og Vallen kan dække Arbejdsudgifterne, svarer til 1 Øre pr. Pd. Mælk eller en Pris, man er vant til at regne med som normal Indtægt af Skummetmælken.

Efterspørgselen var derfor meget velkommen, og da der ikke blev stillet Krav om nogen bestemt, stor Mængde Mælk daglig, men enhver kunde lave Ostemasse af den Mælk, der var tilovers, naar der blev arbejdet efter en af Køberen angivet Arbejdsmaade, blev Arbejdet mange Steder hurtig paabegyndt. Der anvendes nogle Steder Løbe, andre Steder Syre, men da der i sidste Tilfælde, saa vidt mig bekendt, ikke maa varmes højere end til 55—56°C., bliver Udbyttet ikke meget større ved Syre end ved Løbe.— Som Regel sendes den friske, pressede Ostemasse til centrale Tørrerier, af hvilke der allerede er indrettede flere saavel i Jylland som forskellige Steder paa Øerne. Enkelte Producenter foretager selv Tørringen, der maa fortsættes, indtil Vandindholdet er nedbragt til 10—12 pCt., medens der er 55—65 pCt. i den friske, pressede Masse.

Statistisk Bureau oplyser, at der i første Kvartal af 1910 blev udført 23,210 kg dansk Kasein, i andet Kvartal 78,810 kg, i tredje Kvartal 196,949 kg, og i fjerde Kvartal en lignende Mængde — ialt i Aarets Løb næsten $\frac{1}{2}$ Mill kg.

— Producenterne bør selvfølgelig være meget lydhøre angaaende Købernes Bemærkninger om Kvaliteten; thi der er for mig ingen Tvivl om, at Prisen, der kan betales, i væsentlig Grad vil være afhængig af, at Kvaliteten passer til det Brug, der skal gøres af Kaseinen. — Mælken maa være saa fedtfattig og ren som mulig, og hvad enten der benyttes Løbe eller Syre, bør de aftalte Varmegrader og øvrige Enkeltheder ved Fremstillingen nøje overholdes. — Overproduktion maa imidlertid befrygtes let at kunne indtræde; og Priserne taaler ikke vel at blive lavere, hvis Produktionen skal være værd at opretholde.

Skal vi dernæst søge at genkalde i Erindringen, hvad Aaret iøvrigt har bragt, bør der først angaaende Mælkens Produktion tænkes paa **M a l k e m a s k i n e r n e**.

Som det vil erindres, var det i 1908, at forskellige Malkemaskiner blev opstillede til Brug i Praksis hist og her i Landet, og nu efter snart tre Aars Forløb viser det sig, at det Raad, jeg udtalte i 1908 i mit Foredrag 17. Juli ved det jyske Ungskue i Aalborg, at se Tiden an, var fuldt berettiget. — Der har siden været bekostet mange Anlæg, og Fabrikanter og Forhandlere har anvendt mange Penge paa Sagen, uden at der endnu er naaet noget godt Resultat.

En erfaren og intelligent Mælkerimand paa Fyn, som jeg har kendt i mange Aar, meddeler mig efter Opfordring, at han begyndte 1. Novbr. 1908 at benytte en kombineret Suge- og Trykmaskine i sin Besætning paa 36—38 Køer, men nu er helt ophørt med at benytte Maskinen paa Grund af et stærkt dalende Aarsudbytte af hele Besætningen, trods det at der hele Tiden er blevet anvendt en meget energisk Eftermalkning med Haanden. — Han meddeler, at det var ham besynderligt, at han som Regel ikke, som ellers normalt, kunde faa Køerne goldede nogle Uger før Kælvingen. De vedblev at malkes lige til de kælvede igen, og heri synes han at se en medvirkende Aarsag til, at Udbyttet

i den næste Malkeperiode blev betydelig mindre end i den foregaaende. — Besætningens Aarsudbytte gik paa to Aar ned fra 338 til 237 Pd. Smør pr. Ko, uden at der kan paa-vises Uheld eller Sygdom i Besætningen som Aarsag til denne Nedgang.

Videre skriver han, at Vedligeholdelsen af Gummidelene var forholdsvis dyr, Rengøring af Malkekopper og Slinger ret besværlig og alene Udgiften til elektrisk Kraft beløb sig til c. 1 Øre pr. Ko pr. Malkning, saaledes at Udgiften til Kraften i Aarets Løb bliver en Sum, der maa tages i Betragtning i Sammenligning med Udgiften til Haandmalkning. — Endvidere mener han, at det er et anstrængende og nervepirrende Arbejde at passe flere Malke-maskiner, hvortil man i Længden ikke vil kunne faa tilstrækkelig dygtige og paalidelige Folk uden meget høj Betaling. Man maa ikke lade sig vildlede af, at Arbejdet i Begyndelsen er interessant, — i Længden bliver det ensformigt og trættende. — Og til alt dette maa jo føjes Forrentning og Amortisering af Anlægskapitalen. — Alt i alt mener han, at der bør raabes et kraftigt »V a r s k o« til almindelige Landmænd mod at indlade sig paa den Sag, som han nu har arbejdet med i to Aar og haft stort Tab af.

Sandheden tro maa jeg tilføje, at Forhandleren af denne Maskine forlængst er ophørt med at sælge den, uagtet den malkede godt, — idet han ikke vilde sælge en Maskine, som Brugerne ikke i Længden kunde være tilfreds med. — Imidlertid er der jo flere andre Maskiner, og nogle arbejder alene efter Trykprincippet; men de har endnu ikke været længe nok i Brug i Praksis, til at der kan fældes en afgørende Dom over dem. Derfor gør man klogest i fremdeles at se Tiden an og anvende al Flid og Energi paa at faa gode Haandmalkere og holde disse interesserede i deres for hele Landbrugets Økonomi saa betydningsfulde Arbejde.

Forandringen i Undervisningen paa Mælkeriskolerne maa omtales som en Sag, der

længe har været drøftet, og som nu maa haabes at fortjene at betegnes som et Fremskridt. — I en Aarrække har det været saaledes, at der paa Ladelund har været afholdt 5 Maaneders Vinterkursus og baade paa Ladelund og Dalum 4 Maaneders Sommerkursus, men begge Steder har der været stor Vanskelighed med at faa Tiden til at slaa til. I September 1910 blev der paa begge Skoler paa-begyndt 8 Maaneders Kursus, der skal afsluttes ved en skriftlig og mundtlig Prøve i Slutningen af April. — Man har samtidig udvidet enkelte Fag og faaet mere Tid til en mere grundig Undervisning i andre, f. Eks. Bakteriologi. — Foreløbig tør Sagen vel nærmest betragtes som et godt Forsøg paa at faa en ensartet og saa langvarig Undervisning ved begge Skoler, som man har turdet antage det muligt at faa Eleverne med til, idet Forlængelsen af Skoleopholdet jo uundgaaelig forøger Udgiften for Eleverne og samtidig afskærer dem fra Fortjeneste i samme Tid.

Som Lærer i Mælkerifaget ved Dalum Landbrugsskole blev i Foraaret 1910 antaget *Niels Kjærgaard Jensen* fra Kerteminde, der allerede som Dreng kom til Mælkeriet, og som er den eneste Landbrugskandidat, der hidtil har gennemgaaet Fortsættelseskursuset i Mælkeribrug ved Landbohøjskolen, hvor han netop blev færdig, samtidig med at der blev Plads for ham paa Dalum.

Den Diskussion, der allerede var fremme i 1909, nærmest paa Foranledning af Konsulent *Horlyck*, angaaende Smørrets Betaling efter Kvalitet, er bleven fortsat i Bladene og ved talrige Møder, og Sagen fik jo yderligere Interesse og Betydning, efterhaanden som der i Sommerens Løb fremkom flere og flere Klager fra England over Fejl ved adskillige Mærker dansk Smør. — Alle synes at være enige om Ønskeligheden og Nødvendigheden af, at der gøres en Ende paa den Urimelighed, at de danske Eksportører betaler alt Smør med omtrent samme Pris, uanset tilstedeværende Fejl, og man har med Iver drøftet en mulig Ordning, ved hvilken Smørret, som Eksportørerne køber, skulde bedømmes og betales efter

Kvalitet, ligesom det længe har været Tilfældet i Eksportforeningerne; men Aaret gik til Ende, uden at der opnaaedes nogen Enighed, og endnu er det tvivlsomt, om Eksportørerne vil gaa med til en Ordning, som Producenterne kan føle sig tilfredse med.

Ligeledes førte heller ikke de lange Forhandlinger i Folketinget angaaende Loven om Handel med Smør og fremmede Landbrugsprodukter m. m. til noget positivt Resultat i 1910. — Der var i Lovforslaget indsat en Del Bestemmelser om Tilsyn med Lokaler og andre hygiejniske Forhold paa Mælkerierne, ligesom om Vallens Pasteurisering, der vakte saa stor Uvillie blandt Mælkerifolk, at hele Lovforslaget strandede. — Nu er det blevet forelagt i indeværende Rigsdagssamling i en væsentlig ændret Skikkelse; men paa flere meget betydningsfulde Punkter er dets Skæbne endnu uvis.